

A LEGNAGYOBB SZÉKELY

180 évvel ezelőtt, a Székelyudvarhely melletti Székelylengyelfalván, 1829 február 3-án született Orbán Balázs, akit a legnagyobb székelyként tartanak számon. Arisztokrata család gyermeke, de bárói rangját soha nem használta, sőt öt krajcárért „eladta” Vámbéry Árminnak. Bejárta a Közel-Keletet: volt Egyiptomban, Szíriában, Görögországban, a Szentföldön. Utiélményeit a hatkötetes Utazás Keleten-ben jeleníti meg. Az 1848-as magyar szabadságharc híre is külföldön éri. Csapatokat toboroz és úgy indul haza, de mire a Vaskapuhoz ért, már leverték a szabadságharcot. Be sem lép az országba, Nyugat-Európa országaiban utazik: Franciaországban, Angliában, Itáliában. Találkozik a bujdosó Kossuth Lajossal is. Megismerkedik Teleki Sándorral, Victor Hugo-val. Nyugat-Európai bolyongása során tanul meg fényképezni. (Ennek nagy hasznát veszi később, Székelyföldi barangolásai során, amikor saját fényképeivel is dokumentálja a látottakat.) Miután 1859-ben haza ér, bejárja a Székelyföld közel 500 települését és 1864-1873 között megjelenteti főművét, a „Székelyföld leírását”, amely azóta is néprajzi, archeológiai és történelmi forrásmunkának számít. (Borszéken is megfordult, elismerő szavakkal méltatja a táj szépségét, gazdagságát. Fényképezte a Medve barlangokat, a Teleki és Széchenyi sziklákat, az egykori Főkutat.) Később kiegészíti a kétkötetes „Torda város és környéke” című munkájával. Országgyűlési képviselőként (1888-1890) megmaradt következetes negyvennyolcasnak. A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjának választotta. Székfoglaló beszéde „A székelyek származásáról és intézményeiről” szövegét. Családja nem volt, örökösének a magyar népet tekintette. Székelykeresztúron kollégiumot alapított. Kívánságára saját birtokán, Szejkefürdőn temették el a hegyoldalban. Sírjához hét gyönyörűen faragott székelykapu vezet.

A legnagyobb székely szobra az 1989-es változás után Székelyudvarhely főterét díszíti.

Kolbert Tünde

VAJON

*Nincsen kutyám és gond a feleségem,
nem szeretett a saját szeretőm,
szavam sincs és egy csillagom az égen,
írnék csupán csak ábránd-kergetőn.*

*Saját hazám sem lesz már énnekem,
a ház ahol születtem, idegen,
múlt századi, kissé avult a nyelvem
és tollba mondják saját énekem.*

*Ifjabb, ha volnék vagy meg sem születnék
minden más lenne, tán otthonosabb,
idegen már mi voltam s minden emlék,*

*a mennyben sem lennék majd boldogabb.
Ki megszült, ő szeret csak igazán,
vajon anyám-e az édesanyám?*

Kamenitzky Antal

MINDEN BIZONYTALAN

*Felettebb csendes lett az én szerelmem,
zsíros, sötét csend, mint a televény.
Halkan, halkan halálom mímelem,
hiány volnék az élet reggelén.*

*De hátha nem hiányzom senkinek,
ki látja meg, kinek kell szürke alkony?
Sodornak-e csillagot még vizek?
Ringat szerelmem s csendben belealszom.*

*Voltál az élet nagy fortissimója
én meg a semmi csöndje, halk leszek,
lángom sem lesz és nem kell, aki oltja,*

*nem nyúl felém kéz, kedvesem: kezéd.
Lecsavarom, mint lámpát, önmagam,
hajad, arcod, minden bizonytalan.*

Kamenitzky Antal

HAVI INTERJÚ MIK JÓZSEFFEL, BORSZÉK VÁROS POLGÁRMESTERÉVEL

Melyek az elmúlt időszak legfontosabb megvalósításai?

Mik József: A legnagyobb megvalósítás, talán az, hogy négy hónapos hercehurca után aláírtuk a városi vízszolgáltatási szerződést. A két lehetőség közül azt választottuk, amelyiket jobbnak találtuk. Az első variáns az lett volna, hogy egy leendő egységes megyei szolgáltatóhoz tartozunk. Mi, hosszas vitasorozat után a második mellett döntöttünk, és remélhetően jól döntöttünk. A Romaqua Prestnél marad a szolgáltatás, a mögötte álló Romaqua Group Rt. vállalta a felelősséget, hogy hét év alatt felújítja a város vízhálózatát és a szennyvízhálózatnak azt a részét amely kimaradt a CNI programból. A CNI program magába foglalja azon utcák rendszerbe való kötését ahol nincs szennyvízhálózat, a meglévő rendszer 60 %-nak felújítását valamint a derítőállomás felújítását is. A befektetések értéke nem fog a víz és szennyvízszolgáltatás árába bekerülni, ezt teljesen a Romaqua Group-ot fogja terhelni. A bukaresti vezetés is megértette és elfogadta a feltételeinket, amelyeket az önkormányzat kért annak érdekében, hogy a felvállalt javítások meg is valósuljanak. Létezik egy ütemterv az elkövetkező évekre leosztva és ahogy kitavasodunk, elkezdődnek a munkálatok.

A találkozón elhangzott, hogy az önkormányzat és a palackozó között az elmúlt időszakban megromlott a kapcsolat, hiányzik a bizalom mindkét fél részéről a másik irányába, de ezeket a jövőre nézve orvosolni kell, a település fellendítése érdekében pedig összefogásra van szükség.

A Borvizek Útja program keretében már kifizettünk 1,8 milliárd lejt a vállalkozónak. Tervmódosítást kértünk, aminek kivitelezése folyamatban van. Többször egyeztettünk a tervezővel és elértük, hogy Borszéken már tavasszal induljanak a munkálatok.

Dolgozunk a költségvetés előkészítésével. Nagyon megkésett az országos költségvetés elfogadása, ami minket is késleltet a folyamatban lévő munkálatokban is. Szeretnénk minél több javítást elvégezni, terveket készíteni és több pályázatot benyújtani. A bevételi oldal semmivel sem nő, de sajnos a kiadások sem, mert nem lesz amiből. Az utakat is fel kell újítsuk, a borvíztöltőde bejáratáig elvégzi a töltőde, attól fölfele pedig mi. A legrosszabb szakaszokon fölmarjuk a régi aszfaltréteget

és egységes aszfaltréteget húzunk rá. Jövőtől már nem sózzuk az utakat, áttérünk az újabb technológiára.

Benyújtottuk az iskola melletti régi műhely feljavítását és turisztikai tanműhellyé való átalakítását célzó pályázatot a Központi Fejlesztési Régióhoz. A február 19-én Csíkszeredában megrendezett miniszteri találkozón Vasile Blaga fejlesztési miniszter említette ezt a pályázatot, mint eddig egyedüli pályázat a 3.4-es tengeren Hargita megyéből és mint elmondta számíthatunk is a támogatásra, amelynek értéke 1.400.000 új lej.

Ugyanezen a találkozón biztosított a miniszter az elkezdett befektetések valamint az elindított pályázatok folytatásáról. A mi esetünkben a szociális tömbházak és az Anl tömbház folytatásáról és a kultúrház valamint a szennyvízprogram elkezdéséről van szó.

Az elmúlt hetekben a polgármester úr Felvidéken járt. A Donovaly síparadicsom milyen benyomást tett Önre?

Mik József: Valósággal lenyűgözött, amit ott láttam. Ez a Budapeستől mintegy 200 km-re lévő üdülőfalu az Alacsony-Tátrában fekszik, hasonló tengerszint feletti magasságban, mint Borszék. A 267 fős üdülőfaluban 11 km a sípályák hossza, amelyen nem kevesebb, mint 16 felvonó működik. Miroslav Dano polgármester és Bihercz Imre szlovákiai vállalkozó meghívására vettem részt. Itt került sor a III. Közép-Kelet Európai kutyaszán fogathajtó bajnokságra. Gyönyörű település, csodálatos környezet, izléses építkezés. Az idén egy sífelvonót fogunk keresni és Borszékre hozni. Szeretnénk egy együttműködési szerződést aláírni ezzel a kis településsel. 16 év alatt rengeteg szálloda, panzió, sífelvonó épült, és Szlovákia egyik legnagyobb üdülője. Gyereksere üdülés lehetőségét is tárgyaltuk. Sikeresült találkoznom Ivan Gasparovic, szlovák államelnökkel is, aki nagyon jól fogadott és érdeklődött a borszéki viszonyokról.

Nemrég lezajlott Traian Basescu államelnökkel való találkozó. Mi volt a lényege ennek a megbeszélésnek?

Mik József: Február közepén az államelnök Kovászna fürdőn tartózkodott, ahová meghívta a két székely megye vezetőit, nevezetesen Kovászna és Hargita megye tanácselnökeit, illetve a két megye városainak polgármestereit. A másfél órára tervezett munkaebéd 5 órára

sikeredett. Értékeljük a két megye gazdasági helyzetét. Az államelnök is elismeri, hogy ezt a két megyét elhanyagolták. Azt ígérte, hogy ezentúl másképp lesz. A következő négy évben több befektetés lesz, mint amíg az RMDSz kormányon volt. Kiküldi a regionális és fejlesztésügyi-, a közlekedési és infrastrukturális- valamint a turisztikai minisztereket, hogy helyszínen tájékozódjanak az itteni állapotokról, és intézkedjenek. Úgy értékelem, hogy a nyitottság jegyében zajlottak a tárgyalások. Minden polgármester elmondta a gondjait, bajait. Én a borszéki turizmus helyzetét ismerttettem, a pályázati nehézségekről, nevezetesen az önrész előteremtéséről, az előfinanszírozásról tájékoztattam az elnököt, valamint a borvízhasználatért kifizetett összeget tettem szóvá, amit a palackozó cég fizet Bukarestnek, és amelynek összege a költségvetésünk kétszerese. Ennek a pénznek bár fele, ha itt helyben maradna, mindjárt lenne pénzünk a pályázatok önrészére, illetve más beruházások megvalósítására is. Konstruktív találkozó volt, remélem, hogy a tettek követik ezeket az ígéretek. A területi autonómia kérdését is tárgyaltuk, de itt egyelőre előrelépés nem tapasztalható. Az államelnök az alkotmányt lobogtatja mindenki előtt, amelynek értelmében Románia egységes, és oszthatatlan nemzetállam. De támogatja a decentralizációt amely az oktatást, ez egészségügyet és a rendőrség tevékenységét érinti. Szóba került az etnikai tisztogatás is. Minden polgármester elmondta, hogy ez egyáltalán nem igaz, vannak román alkalmazottjaik, de a bérek annyira alacsonyak, hogy nem szívesen jönnek az emberek az adminisztrációba dolgozni.

Más jellegű gondok, tevékenységek a közeljövőben?

Mik József: Az előbb említett miniszteri találkozón elhangzott, hogy újabb lakásépítést lehet igényelni a szaktárcától. Fontolgtatjuk, hogy még egy Anl tömbházat kérjünk és azt a régi helyszínen, a központon felépítsük.

Egy másik fontos program, amit az idéntől nagyon támogat a kormány az a tömbházak hőszigetelése. Változik az ezt szabályozó törvény, amely szerint az állam 50 %-t, az önkormányzat 30 %-t, a lakóknak, pedig csak 20 %-t kell állniuk a költségekből. A munkálatok magába foglalják a külső szigetelést, az ablakok cseréjét, a balkonok beüvegezését, a padlás-

tér és a pince szigetelését. Csak úgy lehet részt venni a programban, ha a tömbház amelyre kérjük a támogatást lakószövettségbe van társulva, akik nincsenek, azok nem vehetnek részt ebben.

Alsóborszéken is megalakult 2007-ben a Lakástulajdonosok Szövetsége. A tavaly kimeszeltettük a tömbházak lépcsőházaikat és a bejárati ajtókat lecseréltük. Tavasszal a tetőt és lefolyókat kellene kijavítani. Minden lakó szobánként havi 5 lejt kell befizessen, amely nem egy nagy megterhelés, de sokan sajnos ezt sem fizetik.

Az idén el kell, hogy indítsuk a hőszigetelési programot nálunk is, el kell készíteni a kiviteli terveket, amelynek az összege 70.000 lej körül van és amelyet az önkormányzat fizet. A tömbházaink olyan állapotban vannak, hogy a feljavításuk nem tűr halasztást, ezt a munkát előbb vagy utóbb el kell végezni és nem mindegy, hogy 20 %-ot vagy pedig 100 %-ot fizetnek a lakosok. Családonként 400-650 Euroval kell beszállni a költségekbe, amelynek kifizetését a kivitelezővel meg lehet egyezni, hogy ne egyszerre hanem részletre is elfogadja. Sajnos sokan van-

nak, akik nem értik vagy nem akarják érteni a lakószövetség fontosságát és rosszindulatúan másokat is félretájékoztatnak. A lakószövetségben a többség dönt, a többieknek pedig alkalmazkodniuk kell a hozott döntésekhez.

Ezen a héten újabb találkozóra kerül sor, Elena Udrea, turisztikai miniszterrel, akinek már elküldtük a Borszékkel kapcsolatos projektjeinket és most személyesen is szeretnénk ismertetni terveinket és kérni a támogatását. Az elmúlt napokban szavazta meg a kormány az üdülési csekk bevezetését, amely óriási segítség lesz a helyi panzióknak, csak ennek érdekében minősíteniük kell a szálláshelyeiket, bátrabban kellene lépniük vendéglők beindításával és a vendégek számára szórakoztatói lehetőségek megteremtésével. Ugyanezt fogja tenni, ahogyan megígértük az önkormányzat is, már elindítottuk a sípálya munkálatainak előkészítését és nagyon bízom benne, hogy a következő télre be is fogjuk üzemelni.

Egy-két felhívást szeretnék még intézni a lakosághoz. A tavasz érkezésével követjük a lakóházak, villák külső javítá-

sát, a pajták lebontását, az állattartás felszámolását az üdülőtelepen. A tömbházak környékének rendbetétele, a kerítések felújítása szintén az érdeklődésünk középpontjában van.

A pilisvörösvári tűzoltók felajánlottak egy tűzoltó autót, ami ötezer euróba kerül. Kérjük a lakosságot, hogy ki amennyivel tud, támogassa ezt a kezdeményezést, mert a városnak szüksége van egy tartálykocsira, amely poroltóval is föl van szerelve, és ezt költségvetésből nem tudjuk megvásárolni. Fizetni a Polgármesteri Hivatal pénztáránál lehet.

Közeledik március 15-e, amikor Referendumot szeretnénk volna szervezni autonómia ügyben. Ezt a Prefektúra megtámadta és megnyerte, de annál inkább el kell jönni a március 15-i ünnepségre, amire d.u. 4 órák kerül sor az alsóborszéki Emlékparkban. Jó lehetőség, hogy megmutassuk, hogy vagyunk, és magyarok vagyunk.

Köszönöm az olvasók nevében a tájékoztatót, és sok sikert a következő időszakra.

Farkas Aladár

BORSZÉKEN IS FELLÁNGOLT A LÁRMAFA TÜZE

Rossz szelek fújnak. Az új kormány elkezdte politikai tisztogatását. Az algoritmus szerint szétszórták a húsos faszékből a finom falatokat: miniszteri-, államtitkári-, országos ügynökségek elnöki tisztsége, stb.

Folyamatban van a prefektusi-, alprefektusi-, meg a decentralizált (megyei) igazgatóságok vezetőinek cseréje. Nem a szakmai kompetencia az elsődleges, hanem a politikai hovatartozás. Ez ellen tiltakozik a székelyföldi magyarság. Február 11-én, megyénk 72 településén gyulladtak ki azok a lármafák, amelyek az összefogást, a szolidaritást szimbolizálják. Nem értünk, nem érthetünk egyet ezekkel a személycserékkel. Ez ellen tiltakozni kell. A tiltakozás első jele, február 8-án már megtörtént Sepsiszentgyörgyön, ahol ökumenikus istentiszteleten vettek részt, majd a tömeg felvonult a Prefektúra épülete elé, ahol nagygyűlésen tiltakoztak a magyar prefektus leváltása miatt. Tiltakozó beadvánnyal fordultak Basescu Államelnökhöz is.

A borszéki lármafa igaz, hogy nem a Bükkhavasán, a Kránge-tetőn vagy a Nagyközrez-tetőn gyűlt fel, hanem a volt Polgármesteri Hivatal udvarán, ahol jelen volt a helyi RMDSZ választmánya, az önkormányzati képviselők java, a Magyar Polgári Párt helyi képviselője, valamint néhány szimpatizáló. Sajnos, az esti 7 óra nem volt a legjobb időpont Borszék esetében, mert ugyanabban az időben volt a kápolna búcsús miséje, amelyen nagyon sokan vettek részt.

Reméljük, hogy ez a jelképes máglya, a székely összefogás lángja még jobban maga köré gyűjti azokat az embereket, akiknek nem közömbös, hogy mi történik velünk. F. A.

Emlékezünk régiekre

KAZINCZY FERENC

1759, ÉRSEMLYÉN

Minket, magyarokat, úgy ismernek, és emlegetnek az idegenek vagy külföldiek, hogy túl sokat foglalkoztat bennünket a múlt, hogy a múlt eseményei fontosabbak a jelennél, sőt a jövőnél is. Ezzel magyarázzák egyrészt a magyarok pesszimizmusát, nosztalgiára való hajlamát, sokszor a túlzott hazafiasságunkat is.

Mi saját magunkat másképp látjuk, másképp is ítéljük meg: mi erénynek tartjuk az emlékezést, tiszteletünk fejeződik ki az elődök nagy tetteinek a felelevenítésében. Ennél mégis több van a dolog mögött, hiszen a múlt értékelése nélkül életünket a jelenben s a jövőben nem tervezhetjük, nem is képzelhetjük. Sokszor elmondtam már ünnepi alkalmakkor, hogy nekünk kötelességünk az emlékezés. Ha a kiváló nagyjaink, lánglelkű fiai a hazának meg tudtak halni azért, amiben hittek, az utókorok kötelessége róluk emlékezni, az ő hitükből erőt meríteni. Ez a legkevesebb, amit megtehetünk, de folytathatjuk, követhetjük őket, tanulhatunk tőlük. Annál is inkább, mert az ő álmaikban állandóan az utókor java, a szebb, boldogabb jövő szerepelt.

Ebben az évben Kazinczy Ferenc irodalmi és nyelvújítói tevékenységére emlékezünk. 250 évvel ezelőtt, 1759 október 27-én született a felvilágosodás-korabeli irodalom vezéralakja. Jogot végzett, aljegyző, majd táblabíró lett, volt iskola-felügyelő de jelentősebb a műfordítói és nyelvművelő tevékenysége. Már az 1780-as évek közepétől elkezdte magyar nyelvre ültetni a kortárs német és francia főleg a szentimentális, majd később a radikális felvilágosodás céljait szolgáló műveket. Ízlése fokozatosan klasszicizálódást mutat, értékrendje Goethe messze a többi író fölé emeli. Mikor a jakobinus mozgalomban való részvételéért halálra, majd börtönbüntetésre ítélik, éppen a klasszikusok öntudatmentő, nyugodt fenségéért ragaszkodik olyannyira a görög, római és kortárs klasszicistákhoz.

Fogságából 2387 napi szenvedés után kiszabadulva, töretlen lendülettel összpontosítja minden szellemi képességét az akkor egyedül járható útra: az irodalom lassú újraszervezése és nyelvújítás útjára. Azt tapasztalta, hogy a magyar nyelvet *jobban ki kell művelni*, hogy bármilyen „művészi téma, vagy tudomány közvetítésére alkalmas legyen.” Roppant széleskörű levelezése (23 kötetben adták ki) révén felvette a kapcsolatot az összes számba jöhető íróval, fiatal tehetségeket vont be az egyre szélesedő nyelvújító munkába. Ő bátorítja Berzsenyit versei kiadására, tőle kapták első irodalmi indíttatásukat Kölcsey Ferenc, Szemere Bertalan és sokan mások. Ízlésében modern volt, Goethe és Schiller felvilágosult, szentimentális elemeket ötvöző klasszicizmusát tartotta követendő példának, még a nyelvújításban is rájuk hivatkozott. Nagyrészt az ő érdeme volt az új, korszerű irodalmi nyelv kialakítása. Frappáns, tömör megfogalmazásai az irodalmi tevékenység az alkotás parancsaiként hatnak máig is. Pl.

Írói érdem

Szólj, s ki vagy, elmondom. - Ne tovább! Ismerlek egészen.

Nekem üres fecsegőt fest az üres fecsegés.

Íz, szín, tűz vagyon a borban, ha hegyaljai termés:

Íz, csín, tűz vagyon a versben, ha mesteri mív.

A nagy titok

Jót s jól! Ebben áll a nagy titok. Ezt, ha nem érted

Szánts és vess, s hagyjad másnak az áldozatot.

Ballai Erzsébet

NYELVŐRZŐ

Korunk nagy problémája a gazdasági világválság. Sajnos mindnyájunkat érint, közvetlen vagy közvetett módon. Az emberek ma ezzel vannak elfoglalva, és jogosan, hiszen jelen körülmények között is meg kell éljünk. Ezen túlmenően érzékenyen érint egy másik jelenség, ami felett hajlamosak vagyunk átsiklani, ez nem más, mint a nyelvcsere. Nagy múltú történelmi városaink, mint Kolozsvár, Nagyvárad, Brassó, Marosvásárhely, de sajnos a felsorolást lehetne folytatni, a nyelvcsere útján haladva, elvesztették anyanyelvüket. A szórványban, és a szórványosodó vidékre jellemző ez a jelenség. Az emberek mindennapi beszédében gyakran hallunk keverék szavakat. Egyre gyakrabban hallunk „csángó” beszédet. A 2009-es év a magyar nyelv éve is. Ezért az idén sokkal nagyobb hangsúlyt kellene fektessünk a tiszta, szép magyar beszédre. Ez nemcsak az iskola feladata, hanem a családé is, ahol a gyerek először hallja anyanyelvét.

Az anyanyelvápolás csodálatos példáját látni Gyergyóhollóban, ahol már lassan évtizedek óta nincsen magyar nyelvű oktatás. De van felelős személy, aki még csak nem is pedagógus. Csíki Irén, helyi önkormányzati képviselő, az RMDSz helyi elnöke, évek óta foglalkozik a román iskolába járó magyar gyerekek anyanyelvi tanításával. Később lánya is bekapcsolódott ebbe a magasztos munkába. Most pedig a hágótői tanítót, Ádám Zoltánt kérték fel, hogy hétvégi iskolát szervezzen a fent említett személyek lakásán. Pénteken a kisiskolásokkal, szombaton, pedig a nagyobbakkal foglalkozik heti rendszerességgel, megtanítva őket az írás-olvasás rejtelmeire. Talán így elkerülhető, vagy legalábbis késleltethető a nyelvváltás. A házigazda vendégszeretetét élvezzi és Irénke a csekély ülésnéből fizeti a tanítót. Hát nem csodálatos. Ezek az emberek méltók nemcsak a szülők elismerésére, hanem más, szakmai szervek érdeklődésére.

Farkas Aladár

A KOCKA EL VAN VETVE

Négy hónapos egyezkedés, herce-hurca után, egyenesbe került, legalább is, reméljük, hogy így van a városi vízszolgáltatás és a szennyvízkezelés. A Hargita Megye Tanácsa és Csíkszereda Polgármesteri Hivatala létesített egy látszólag egységes vízszolgáltató céget, a HARVÍZT, amely fel szeretné vállalni a megye víz- és szennyvízszolgáltatását. Azért írtam, hogy látszólag egységes szolgáltató, mert sem Székelyudvarhely, Gyergyószentmiklós, Tusnád, illetve Szárhegy és Ditró nagyközségek nem csatlakoztak ehhez az egységes szolgáltatóhoz. Mindenik településnek, meg van a maga érve, hogy miért nem. A mi érünk, hogy egy 120 km-re lévő szolgáltató nem tud operatívabb ellátást biztosítani, mint egy helybeli, amelyik rendelkezik a működéshez szükséges engedélyekkel és szakemberekkel. Az árakat sem más fogja megszabni, hanem a helyi önkormányzat. Ami, pedig a beruházásokat illeti, azok is megoldódnak itt helyben, a jelenlegi szolgáltató, a ROMAQUA PREST Rt, saját beruházásából, akárcsak Tusnád esetében. Az anyavállalat, a ROMAQUA GROUP Rt. anyagi garanciát vállalt az elvégzendő munkálatokért. Négy testületi ülésre, két frakcióülésre és más egyeztetésekre volt szükség, amíg megszületett, az a pótszerződés, amely lebontotta évekre és utcákra az elvégezendő munkálatokat. Igaz, hogy mi azt szeretnénk volna, hogy ezek a beruházások legtöbb öt év alatt elkészüljenek, de sajnos csak hét év alatt lesz kivitelezve. A szolgáltató, pedig az eredeti 20 éves szerződés helyett 27 évig használhatja ezeket a szolgáltatásokat (ebből már eltelt három év). De végre elindul valami, ami nélkül nincs fejlődés, hisz ezek az infrastruktúrák a város- és a fürdőtelep fejlesztésének alapját képezik.

Ali

AKIK NEM HAGYJÁK CSERBEN A BETEGET

1992-ben II. János Pál február 11-ét (1858-ban ezen a napon volt Lourdban a Szűzanya első jelenése) a betegek világnapjává nyilvánította. Ebből az alkalomból gondoltam, készítek egy interjút a borszéki otthoni beteggondozó munkatársával, Ádám Paulával. Úgy vélem, jó tudni áldozatos munkájáról. Sikerült is összehozni egy beszélgetést, már nyomdakész volt az anyag, amikor az interjúalanyom közölte: neki nem szabad, nincs joga nyilatkozni. Gyanútlanul némi pontosításért fordult a „felső szervhez”, aki információ helyett tudtára adta, mit szabad Jupiternek és mit az ökörnek. Első felindulásomban arra gondoltam, kinyomozom a Nagyfőnök telefonszámát és neki teszem fel a kérdéseimet. Aztán számoltam háromig, mély lélegzetet vettem és eldöntöttem, mit akarok: az itteniek, a borszéki otthoni beteggondozók, Ádám Paula és Cseke Maria (Pusa) munkájáról írni, hiszen ők látogatják a beteget, nem az íróasztal mellett végzik munkájukat. És Nagyfőnök úr! Nem a „leosztottak” nyilatkozata, hanem a saját tapasztalataim alapján született ez az írá-

socska, ezért szegényes pont az olvasókat is érdeklő adatokban, de a legnagyobb tisztelet hangján kíván szólni.

Amikor Ádám Paulával vagy Cseke Pusával találkozom az úton, tudom, hogy beteghez igyekeznek vagy betegtől jönnek. Munkakörük nagyon széles: minden belefér, ami egy beteg, öreg ember körül adódik: a mosdatástól, ágyhúzásától, gyógyszerek kiváltásától az injekciózásig, kötözésig. De ha éppen hideg van a szobában, ahol a beteg fekszik, a tüzet is meggyújtják. Szóval amolyan szárny nélküli őrangyalok ők, akik nagy, tömött válltáskájukban, mint egy hordozható rendelőben mindig maguknál tartanak kötszert, pelenkát, fecskendőket, és még ők tudják mit (nem szabad nyilatkozni! Ezeket én magam lestem ki, mikor Paula Édesapámat látogatta.) Gondjuk van nemcsak a betegre, de a beteg hozzátartozóira is figyelnek: nagy segítség ez az érintetteknek. Segít szembenézni, megbirkózni az adott helyzettel, nekik köszönhetően érezhetik, hogy a megpróbáltatásban nincsenek magukra hagyva. Tudják, hogy csak telefonálni kell, és perceken

belül beadják az enyhülést adó injekciót. Még egy kis derűt is tudnak csempészni a szomorúak életébe. Ha a szükség úgy kívánja és lehetőség van rá, kölcsönöznek mankót, tolókoksit, párnát a felfekvések kivédésére. Szóval jólelkek ők, éjjel-nappal készenlétben, hogy ha kell, segítsenek Morfondíroztam magamban, ki fogja átvenni tőlük ezt a testet-lelket igénybevevő, gyengén fizetett munkát. (Köztudott, ilyesmire nem sok pénzt áldoznak. Ez egy másik kérdés, amit pontosabban szerettem volna kifejtetni, de ha nem szabad, hát nem szabad. Annyit az orvosi rendelőn elhelyezett cégtábla is sejtet, hogy a Megyei Tanács is finanszírozza ezt a szolgáltatást, no meg az Önkormányzat - ez nem titkosított információ, a költségvetést minden lakos ismerheti. És akadnak szponzorok, de magánszemélyek is, akik jövedelmi adójuk 2 %-át a Caritasnak utalják át. Ezt tettem jómagam is egyik évben.) Szóval ki veszi majd át ezt a munkát, amiről nem szabad mesélni azoknak, akik végzik? Ők tudják, hogy a beteget nem szabad cserben hagyni!

Kolbert Tünde

DISZNÓTOR

Disznótornak, lakodalomnak télen van az ideje. Tréfás decemberi mondás szerint azért, mert ilyenkor nem romlik el a hús és nem savanyodik meg a menyasszony.

A disznóölés, s az utána következő disznótör a téli hónapok jelentős és várt eseménye (volt). Régen még a gyerekek sem mentek aznap iskolába. Ilyenkor kezdődött a nap nagyon korán az egész család számára: még alig pitymallott, s már zörgetett a kapun a *disznóölő koma vagy sógor*, mert a saját disznóját senki sem vágta le szívesen. A perzselés után-amely a fehér havon, kékes hajnalban szép látvány, s a gyermekeknek nagy mulatság volt-pontos rendben haladt a munka. Mindenkinek megvolt a feladata: az asszonyok reggelit készítettek, hurkát, kolbászt tölthettek, a böllér bontotta a disznót, sózta a szalonnát.

A gazdának ezen a napon csak az volt a dolga, hogy szíves szóval, tréfával s jó borral tartsa a segítőköt. A disznóölés előkészítésében, majd az egész napi munkában a háziasszonyok segítettek a szomszédasszonyok, s a közeli rokonok. Ez a segítség kölcsönös volt: a háziasszony később visszasegített, ha a szomszédoknál volt disznóölés.

Ebédre disznótörös tokányt főznek az asszonyok, de ekkor nem sokat időznek az evéssel, mert még sok munka vár rájuk. Ko-

ra délután hozzálatnak a vacsorakészítéshez. A nap fénypontja volt a disznótör, amelyre nemcsak azokat hívták meg, akik egész nap segédkeztek, hanem a közeli rokonokat, jó barátokat.

Sok helyen a böllér hívja meg a vendégeket úgy, mintha virrasztóba hívná őket. Elmondja tettetett szomorúsággal, hogy „szegény öreg befejezte”, hogy „mostanában már

nem evett, legutoljára is mennyit hörgött”.

Estefelé gyülekeznek a vendégek, jó kedvvel, köszöntéssel lépnek a házba. Vacsora közben vége-hossza nincs a tréfának, vidám szónak, mialatt a sült hurka, kolbász, disznótörös leves, káposzta, rétesek sorban fogyatkoznak. Sok helyen az is szokásban volt, a tréfás kedvű asszonyok, lányok rossz ruhába öltözve, bekormozott arccal lakodalmas menetet imitáltak, táncoltak, hogy még jobban emeljék a vidám hangulatot. Torozás közben többször is megemelik poharukat a vendégek, különben nem lenne szerencsénk a jövő évi disznóval. A vacsora végétével a gazda szokott legtöbbször nótát kezdeni, melyet a többiek folytattak. Előkerült valamilyen hangszer is, jókedvükben táncra kerekedtek többen is, a gyerekek közben ott tébláboltak a felnőttek körül.

A jó disznótör sokáig tartott, – gyakran éjjel 2-3 óráig, majd általában együtt mentek el, egy ajtónyílással, a háziasszony pedig mindenkinek tett a kosarába egy kis kóstólót.

Mára egyszerűsödött a disznóvágási szertartás, szokás; maga a disznóölés is ritkább lett. A régi „módit” azért mutattam be, hogy legalább az emléke fennmaradjon.

Ballai Erzsébet

Csíkszeredai levél

„.... Február 13.-án Kamenitzky Antal társaságában Bálint- napoztunk a Kájoni János Megyei Könyvtár olvasótermében. A költő legújabb, „Ha félreáll az angyal” című kötetét Cseke Gábor mutatta be az érdeklődő csíkszeredai közönségnek, mégpedig úgy, hogy emberközébe hozta a költészetet, maradandó élményt nyújtva tollforgatóknak és közönséges halandónak egyaránt.

Nagy öröm volt számomra megismerni az őszinte és közvetlen Kamenitzkyt, a könyve már kinyitás előtt megtetszett, hiszen a borítója is figyelemreméltó.”

Bedő Melinda

Székelyudvarhelyen a Városi Könyvtárban Antal Ildikó ismertette Kamenitzky Antal könyvét.

A VAJNA CSALÁDRÓL

Tavaly megjelent könyvünkben: *Borszék története és névanyaga*, a Vajna családot a román eredetű kihalt családnevek közé soroltuk. Itt egy kis hiba csúszott az értékelésbe, ugyanis a Vajna név nem román, vagy bolgár eredetű személynév, hanem magyar. Valóban Borszéken már nem él Vajna nevű személy. Az utolsó Vajna Margit néni volt, akinek a házában működik most a katolikus kápolna. Az ő édesapja pávai **Vajna Kálmán** volt, aki ugyan Brassóban született, de a család Háromszékről származik, ahol van Pávafalva és Vajnafalva is. A Fürdőtelepen volt könyvelő, később igazgató. Felesége Császár Margit, örmény-magyar származású. Öt lányuk született: **Vajna Irén**, aki férjével, Rigó Lajossal Budapesten élt, **Vajna Jolán**, férjével, Orbán Józseffel, Csikkarcfalván élt, **Vajna Éva**, aki férjével Vormair Frigyesse Gyergyószárhegyen élt, **Vajna Margit** Borszéken élt, és **Vajna Erzsébet**, férjével Bona Teofillal Gyergyószentmiklóson élt. A családfát 1442-ig vissza tudták vezetni, hivatalos okmányok, levéltári adatok alapján. Ezt a sziszifuszi munkát Vitéz prior pávai **Vajna Viktor** altábornagy végezte el, 1940-ben. A pávai név, nemesi előnév, a Vajna, a családnév. A kommunista időben a pávai előnevet nem használhatták. 1442-ben lófőiséget és nemesi rangot kap az első pávai **Vajna András**. Több híresség is származott e nemesi családból. **Pávai**

Vajna Ferenc, főgeológus, akinek a nevéhez kötődik a Hajdúszoboszlói termálfürdő, meg a borszéki széntelep felfedezése. 1857-ben, a Kolozsvári Közlönyben figyelmezteti Borszék bérlőjét, hogy a Bor-patak völgyében, a déli oldalon nagy kőszéntelep van. Bolyai Farkas édesanyja, szintén ebből a családból származik, **pávai Vajna Krisztina** (kesztyűje a Maros Megyei Múzeumban látható). A Szászrégenben élő **Butiurca Zsuzsa**, a szárhegyi pávai Vajna Éva és Vormair Frigyes lánya, aki 1948-ban, hivatalosan is felvette a Vajna nevet, bátyával, Janival együtt, hogy tovább tanulhassanak, ugyanis, apjuk kuláklistán volt. Nagynénje, Vajna Margit volt a jótévő örökbefogadó. Konklúzióként elmondhatjuk, hogy a Vajna nemzetség több évszázados magyar nemesi család, aki beírta nevét úgy a borszéki helytörténetbe, mint az Erdélyi tudományos életbe, illetve az egyetemes magyar történelembe. A család egy rész a borszéki temetőben nyugszik (VII/19-es parcella).

U. i. Köszönettel tartozom a szászrégeni Butiurca Zsuzsának az észrevételekért, illetve a dokumentumértékű leírásért, ami alapján elvégezhettem ezt a hibaigazítást, még egyszer elnézést kérve az érintettektől a tévedésért.

Együttal megkérek mindenkit, aki valamilyen hibát, elírást talál könyveinkben, jelezze, hogy tudjuk azt korrigálni. F. A.

MENTSÜK MEG ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÜNKET

Minden nép büszke elődeire, és azok hagyatékára, legyenek azok anyagi vagy szellemi jellegűek. És ez így természetes, hiszen történelmünk mérföldkövei azok. Egy viszonylag fiatal település esetében, mint Borszék, egy 80 éves épület bizony már öregnek számít. Ezért állapota lehet romos, főleg, ha a városatyák elhanyagolták felújítását. De ez nem kéne azt jelentse, hogy eltüntetjük a föld felszínéről. Valóban olcsóbb és könnyebb lebontani, helyébe

parkot, jobb esetben parkolót létesíteni, mint azon gondolkodni, hogyan lehet rehabilitálni, újra használható állapotba hozni. Ez nem kis feladat, de ugyanakkor kihívás a jelenlegi városvezetésnek, hogy hogyan tud megbirkózni egy ilyen feladattal.

Jelen írásom a Községháza megmentésére irányul. Településünk lakói a '20-as években a tinovai erdőből termelték ki az építéshez szükséges fát és borszéki mesteremberek, Kolbert József vállalkozó vezetésével építették fel. A történelmi ház a községközpont díszjele volt a szemben lévő Eisig házzal együtt, egy polgárosodó település modern képét biztosítva. Ez volt a település első, a helybéli lakosok által épített községháza, ugyanis az előző a Közbirtokosság épülete volt.

A 2000-es évek elején az akkori városvezetés beleegyezett a volt Bölcsőde felújításában, és a hivatal ideiglenes átköltözésével, azzal a feltétellel, hogy a régi épületet helyrehozzák, felújítják, majd visszaköltöznek. Ez nem következett be a mai napig sem. Sőt, mi több halálra ítélik. Építeni, persze nem építünk szinte semmit, mert arra nincs pénz, felújítani sem újítunk, mert arra sincs pénz. De lehetne keresni befektetőt, aki hosszú lejáratú szerződés ellenében talán hajlandó lenne felújítani.

Felhívással fordulok a város lakóihoz, kedves olvasóinkhoz, hogy mondják el véleményüket a témával kapcsolatosan. Szívesen helyet adunk lapunk hasábjain az Önök véleményének.

Ezen épület sorsa szívügye kell legyen minden Borszékinek.

Farkas Aladár

A TÉL ÖRÖMEI

Minden évszaknak meg van a maga szépsége. Ez ugyan közhelynek hangzik, de ha belegondolunk, valóban így igaz. Télről lévén szó, hát nem gyönyörű, a téli táj, a maga makulatlanságában, mozdulatlanságában, a mindent befedő lepellel. A hibernálás szimbóluma. A téliesen hideg reggelek, a napközben fagypont alatti hőmérsékletek, a hószállingózás, mind-mind szerves része a télnek.

A cserkészek is, a zöld szívesek is évszaktól függetlenül, havi rendszerességgel megszervezik portyájukat, túrájukat. Egy ilyen téli hétvégén, egy friss havazás után, ideális a vadnyomok beazonosítására. A gyerekek igazi érdeklődéssel figyelik a különböző nyomokat, és az indiánokhoz hasonlóan próbálják megállapítani a nyomok eredetét, az illető állat

nagyságát, menetirányát, stb. Igazi felfedezőként viselkednek.

Egy ilyen gyalogtúrára nyílt lehetőség február 14-én, Bálint napon, amikor 15 kíváncsi iskolás nekiindult a megújult télben, a Málnás utca – Fülöp András útszakaszra, majd felkapaszkodtak a Tónak nevezett hegygerincre, ahol egy kis esztenaházban húzódtak meg, és fogyasztották el ebédjüket. Útközben sikerült néhány szarvas, őz, vadnyúl és róka nyomokat beazonosítani. Fent a tetőn pedig két helyen is friss vaddisznó konda nyomaira bukkantak. Nagy volt az elégtételük. Az ebéd elfogyasztása után, futó- és küzdő játékokban mérték össze ügyességüket, erejüket. Igazi felüdülés volt minden résztvevőnek.

Farkas Aladár

A RENDSZERVÁLTÁS KÉT ÉVTIZEDE

2009. az évforduló éve. Lassan már két évtizede, hogy lezajlottak azok a bizonyos forró decemberi napok. Ezért is tartom fontosnak megemlékezni a húsz évvel ezelőtti eseményekről, mert az évek telnek, és egyre kevesebben lesznek, akik még emlékeznek az akkor történetekre. Ezúton felhívást intézünk olvasóinkhoz, hogy akiknek kedve van megosztani a '89-es eseményekkel kapcsolatos élményeit, véleményét jelezze a szerkesztőségnek, és hajlandók vagyunk segíteni véleményének megírásában és a Források hasábjain való közlésében.

Farkas Aladár

AZ ESEMÉNYEK FORGATAGÁBAN

1989 december 22-e Borszéken a hőzöngés napja volt. A volt párttitkár elmene-kiült, a Milícia azon kádere(i), akinek nem volt tiszta a lelkiismerete, szintén elhagyta a várost. A pártpropaganda utcai tábláit szétverték. Egy ad-hoc csoport, Eigel Tibor, Sajgó Ignác, Dinu Dobre vezetésével csendesítette a hóbörgöket.

(A feleségem december 19-én elutazott Székelyudvarhelyre, továbbképző tanfolyamra. December 21-én éjszakai szolgálatot teljesítettem a Néptanácsnál, a Hazafias Gárda vezérkara részéről. Reggel jöttem ki szolgálatból. Megreggeliztem, átöltöztem és felmentem Felsőborszékra, vásárolni. Utána bementem az Apeminhez, ahol Kolbert János a tűzoltószertárban megkínált egy pohár pálinkával. Itt ért a hír, úgy 12,45 kor, hogy megbukott a kormány, sőt maga a rendszer, vége a Ceausescu diktatúrának. Hazasiettem, mert a gyerekek magukra voltak: Szabolcs 12 éves, Lóránt alig 7. Szedtem a gyerekeket és kimentünk Szabó Jóskaékhoz. A TV mellett és egy liter konyak társaságában töltöttük a délutánt és az éjszakát, lesve a híreket. Estefelé megkeresett Eigel Tibor és felesége, Katalin, hogy szükség volna rám az új városvezetésben. A gyerekekre hivatkozva elutasítottam az ajánlatot.)

Másnap, (december 23-án) megtartották az alakuló ülést, ahol megválasztották a vezetőséget. Tagjai: Eigel Tibor-tanár, Dinu Dobre-geológus, Duşa Ilie- erdészmérnök, Farkas Aladár-tanár, Iancu Romeo- közgazdász, Reichenberger László-gyógyász. Elsődleges feladat a rend biztosítása volt. A vezetőség megállapította a képviseleti arányt, hogy melyik vállalat-tól hány személy kerüljön be az új bővített városvezetésbe, amelyet 49 főre terveztek.

(Az alakuló gyűlés után rögtön indultam a feleségem, Évike után, hogy haza-

hozam. Udvarhelyen Ivácsony Jóskaéknál lakott, onnan nézték, hogy lángol a kigyuladt Miliția épülete. Kétségbe volt esve a gyerekek miatt, hiszen tudta, hogy nekem szolgálatba kellett mennem és a gyerekek magukra voltak. Anyósom a nyár folyamán kiutazott a nagyobbik lányához Franciaországba és elfelejtett visszajönni. Udvarhelyre érve, kapkodva összeszedtük a holmiját és már úton is voltunk visszafelé, a gyerekek Szabó Jóskaéknál voltak, nem mertem magammal vinni őket, mert nem tudhattam, hogy mi vár rám (ránk) az úton. Hazafele a Libán-tetőn keresztül jöttem, de a Város kijáratánál hazafias gárda szolgálatosok állítottak, átkutattak mindent az autóban, kikérdeztek, honnan jövünk, hová megyünk. Szerencsére a feleségem felismerte az egyik fiúban, hogy rokon. Nevén szólította, és így viszonylag könnyebben végeztünk, és tovább engedtek, de figyelmeztettek, hogy még több helyen van ellenőrző pont, és nem biztos, hogy átgengednek. Terroristák vannak az erdőkben, riogattak.)

Itthon, az ad-hoc városvezetés állandó szolgálatot teljesített a Néptanács épületében.

(December 24-én, d. e. Eigel Tibor és Sajgó Ignác újból megkeresett, hogy vállaljak részt az új városvezetésben. Engedtem a felkérésnek.

Aznap megalakult a 49 tagú Városi Megmentési Front, amely nevesítette a 11 tagú operatív vezetést: 1. Eigel Tibor- elnök, 2. Eigel István- a víz- és villanyáram szolgáltatásért felelt, 3. Erhan Ioan- a város ellátásáért felelt, 4. Farkas Aladár, a lakosság ellátásáért felelt, 5. Gábor József- a Calmetix képviselője, 6. Giosu Gheorghe (bányamérnök), a város gazdasági problémáért felelt, 7. Kovács Géza, a Hazafias Gárda parancsnoka, a városvédelmet biztosította, 8. Kristály Antal, az Apemin kép-

viselője, 9. Reichenberger László- az erdők védelmével lett megbízva, 10. Virginás Árpád- a fiatalok képviselője, 11. Voinea Alexandru- az Apemin főmérnöke.

Ezen a napon alakult meg a moziteremben Móga László tanár vezetésével a Városi RMDSz..

Karácsony napján a NMF megválasztotta a bírót, Giosut és Farkas Aladárt alelnöknek, választották. A bíró munkáulésen elemezte a politikai helyzetet és intézkedett. Növelte, a kenyér fejadagot. Szerencsére raktáron volt tartalék liszt, és Szilvási Miklós, a helyi pékség főnöke készségesen vállalta a többletmunkát. Még egyszer átbeszéltük a tagok feladatkörét, hogy legyen egyértelmű, ki miért felel. Kovács Géza a Hazafias Gárda főnöke biztosította a rendet, felvigyázta a város biztonságát. Járőrözött a fiatalokból alakított csoportokkal. A hangsúly a kőbánya és szénbánya lőszerraktárára esett. Félő volt, hogy az esetleges terroristák felrobbantják. De rendszeresen ellenőrizték a Szárazvölgyi Vízművet, a Hanzker-i és Hétvezéri forrásokat, a Főkutat, a benzinkutat, Autószállítási Vállalatot és a Székházat. Az Apeminnél a Viaduktot és a cseppfolyós üzemanyag raktárt. A rendőrséget belülről ugyan hárman védték, de ennek ellenére járőröztek az épület körül is. Az alsóborszéki útelágazásnál fix ellenőrző pont volt, ahol minden autót megállítottak és ellenőriztek. Giosu Gh. felelt a gazdasági egységek zökkenőmentes tevékenységéért: Szénbánya, Apemin, I.J.P.P.S.H. és a Kőbányák. Erhan I. a Fürdővállalatért, a hozzá tartozó vendéglőkért, éttermekért, azok ellátásáért. Reichenberger L. a segélyfeljárnásokért „Emberség számla”, a lakossággal való kapcsolattartásért, illetve az erdők építéséért.

Farkas Aladár
Folytatjuk

A CSODAVILÁG A KÁRPÁTOKBAN
visszaemlékezés sorozat helyszüke
miatt kimarad ebből a számból. Jövő
hónaptól olvashatják a folytatást az
érdeklődők.

BORSZÉKÉRT ALAPÍTVÁNY

Str. Topliței nr. 1

ISSN 1224-1709

Felelős szerkesztő: Kolbert Tünde

Szerkesztőség: Ballai Erzsébet, Farkas Aladár, Fazakas Mihály Emese, Ivácsony József, Patka Sándor

Fotók: Farkas Aladár, Ivácsony József, Patka Róbert

Számítógépes szerkesztés:

Simon Ottilia, **DTP Stúdió**, Székelyudvarhely

Nyomda: Demaco – Székelyudvarhely